

Република Србија
Тужилаштво за ратне злочине

ЗАВРШНА РЕЧ ТУЖИЛАШТВА ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ У ПРЕДМЕТУ "ВЕЛИКА ПЕРАТОВИЦА (ТРБОЈЕВИЋ)"

27. мај 2009.

Поштовани Суди,

Тужилаштво за ратне злочине у потпуности остаје при прецизираној оптужници, јер сматра да је у току доказног поступка несумњиво утврђено да је оптужени Трбојевић Бора извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142. ст.1. КЗЈ који му се ставља на терет и за које је и кривично одговоран.

Током доказног поступка, несумњиво је и неспорно утврђено да се у периоду од 13.08. до 31.10.1991.године, за време оружаних сукоба ЈНА и паравојних формација Републике Хрватске, на територији тадашње Републике Хрватске, у саставу СФРЈ истовремено одвијао и оружани сукоб на подручју општине Грубишно Поље и то између самоорганизованих наоружаних формација грађана хрватске националности који су себе називали Збор народне гарде и грађана српске националности, који су се називали Територијална одбрана или „Билогорски одред“, а затим:

Да су дана 13.08.1991.године припадници тзв. „Билогорског одреда“, међу којима је био и опт. Трбојевић Боро, на раскршћу путева за Горњу Рашеницу у Велику Ператовицу, пресретали цивиле хрватске националности, међу којима Владу Радошевића и Вереш Ивицу, те да су их хапсили и заробљавали као таоце, које би касније размењивали за заробљене цивиле српске националности, да је затим дана 20.08.1991.године већи број припадника „Билогорског одреда“ извршио најпре опкољавање села Тополовица, да су затим у том селу хапшени цивиле хрватске националности и одвођени за таоце у Велику Ператовицу, да су између осталог у дворишту Которан Матеја где се налази већи број жена и мушкараца цивила, најпре раздвојене жене Славка Францишковић, Славка Ацман, Ђурђа Чапо и Ката Которан од мушкараца, да је припадник „Билогорског одреда“ ногом ударио Кату Которан а потом све

жене закључао у шталу, те да су затим из тог дворишта у затвор у Велику Ператовицу одведени цивили Матија Которан, Селеши Жељко и Мишко Чапо, те да је у суседном дворишту на кућу Которан Анке, на таван бачена бомба, те да су од последица експлозије бомбе тешке телесне повреде задобили цивили Селеши Јосип и Которан Анка, која је касније од последица повреда преминула;

Да је након заробљавања већег броја људи у селу Тополовица, у школи у Великој Ператовици, успостављен затвор за цивиле – таоце, да су цивили у том затвори били смештени у подрумске просторије, које су биле потпуно неусловне за боравак људи, без најнужнијих услова за хигијену и без посебне просторије за обављање физиолошких потреба, те да су заробљени цивили хрватске националности свакодневно извођени ради испитивања, којом приликом су од стране припадника „Билогорског одреда“ физички злостављани, те да је један број заробљених цивила, око 14, од стране припадника „Билогорског одреда“ изведен из затвора и затим стрељан у шуми Шпишић-Буковица, која се налази у близини, док је један део заробљених цивила током тог периода размењен;

Да су дана 31.10.1991.године, у вечерњим часовима три припадника „Билогорског одреда“, међу којима је био и сада покојни Богдан Трбојевић зв. „Божа“, који је у то време био управник затвора, пуцајући из аутоматског оружја, након чега је пок.Трбојевић Богдан бацио и бомбу, усмртили 5 од преосталих 6 цивила који су се налазили у затвору, и то Жељка Селешија, Божидара Јакопеца, Петра Крамара, Фрању Шокеца и Мату Петека, док се Вендел Шклебек спасао, тако што се заклонио иза једног зида у подруму.

Оптужени Трбојевић Бора, не признаје извршење кривичног дела, па у своју одбрану наводи да је тачно да је 13.08.1991.године учествовао у акцији на раскрсћу путева за Горњу Рашеницу и Велику Ператовицу, али да тада није знао о каквом се задатку ради и да му је наређено да он стражари у шуми, што је он и чинио и тек касније сазнао да су том приликом ухапшени Влада Радошевић и Вереш Ивица, задржани у затвору. Тврди да није учествовао у нападу на Тополовицу 20.08.1991.године, већ да је у Тополовицу отишао накнадно после подне када више напада није било и да је само прошао кроз то место, да у затвору за време док је обављао стражарску дужност није физички малтретирао ни једног затвореника, те да није учествовао на дан 31.10.1991.године у убиству 5 затвореника, наводећи да у вечерњим часовима више није био у Великој Ператовици, јер је још док је био дан током поподнева напустио то место.

У вези хапшења на раскрсници путева за Горњу Решеницу и Велику

Ператовицу на дан 13.08.1991.године, сведок Радошевић Влада на главном претресу 09.03.2009.године, путем видео конференцијске везе тврди да је Трбојевић Бору видео да је залегао са оружјем у близини места где су њега заробили и из чега недвосмислено произилази закључак да се окривљени није налазио у шуми, већ на самом путу, када је с обзиром да је пре тога већ заробљен сведок Вереш Ивица знао због чега се врши овакво хапшење цивила. Иако опт. Трбојевић на почетку главног претреса од 26.09.2008.године (стр.10) тврди да пре хапшења Вереша, Радошевића и других, да су њега покупили код тетке на путу и нису му рекли где иде и због чега се спроводи цела акција у којој ће затим учествовати, на истом претресу на питање члана Већа, судије Веска Крстајића (стр.34) одговара: „... Кад сам сео у камион, они су ми рекли идемо у Малу Ператовицу и ми смо дошли у Малу Ператовицу, између Рашенице и Мале Ператовице. Каже, шта је, морамо хапсити људе, похапсили су наше људе. Тек сам тада сазнао тамо и мени је рекао Лазо Саватовић, Боро иди у шуму“. Дакле, опт. Трбојевић у овом делу исказа заправо признаје да је на лицу места пре отпочињања акција хапшења цивила сазнао шта ће да се ради тј. да ће да се хапсе цивили хрватске националности и то због тога да би се касније разменили за ухапшене Србе.

У вези догађаја од 20.08.1991.године, када је извршен напад припадника „Билогорског одреда“ на село Тополовицу, неистинита је тврдња опт. Трбојевића, на главном претресу, да он није учествовао у овом нападу, већ се његово учешће у том нападу пре свега утврђује на основу његовог признања у истрази, али и на основу исказа сведока Кате Котаран и Селеш Јосипа који су га препознали да је учествовао у нападу и детаљно описали његово понашање које је описано и у диспозитиву оптужнице. Одбрана оспорава исказ сведокиње Кате Котаран, због тога што је сведокиња изнела тврдњу да је том приликом Бора Трбојевић имао браду, мада он у то време по тврдњи одбране није имао браду, нити ју је икада носио. Међутим, с једне стране то није био битан детаљ по коме је сведок Ката Котаран препознала опт. Трбојевића, јер је она објаснила исто као и окривљени да је опт. Трбојевић долазио у њену кућу ради поправке замрзивача, да се том приликом дуго задржао, те да је она на основу тога сусрета управо њега препознала, а с друге стране, сведок Вереш Ивица на питање да ли је опт. Трбојевић имао браду у време када је био чувар у затвору, тврди да су сви који су се налазили у затвору и лица која су их чувала, повремено имали браду, јер се нико није редовно бријао, док сведок Рекић наводи да је опт. Трбојевић можда имао малу браду.

У вези овог догађаја, одбрана се позива и на исказе сведока Пеулић Слободана, Бранка Косановића, Мркшић Душана и Стопоња Стеве, који тврде да окр. Трбојевић није учествовао у нападу на село Тополовица, али сви ови искази

су неуверљиви и уперени на то да помогну опт.Трбојевићу да избегне кривичну одговорност, тако да нема потребе да ово посебно образлажем.

Оптужени Трбојевић негира да је и он учествовао у физичком малтретирању затвореника у затвору у Великој Ператовици, али је то у супротности са исказима сведока Владе Радошевића и Ивана Вереша.

Тако сведок Радошевић на записнику из истраге од 12.06.2007.године, када му је предочен записник са главне расправе у предмету пред Окружним судом у Бјеловару од 14.10.1994.године, се присећа и остаје код свега оног што је исказао као сведок на тој главној расправи и тврди: „ Ја за наведеног Бору Трбојевића, могу рећи да кроз време када сам ја био заробљен у Великој Ператовици и он је мене тукао, али то није било као што су нас други тукли и он је мене више нагуркивао пушком коју је имао, и то је он радио пред својим заповедницима, као што су били Раде Чакмак, Миленко Стојић и други“, а на главном претресу на дан 09.03.2009.године, наводи на питање да ли је опт.Трбојевић тукао заробљенике, да када су долазили шефови да је он знао да се нарогуши, да гура пушком и „оно мало“.

Поред тога, сведок Иван Вереш у истрази на дан 12.06.2007.године, наводи: „ Ја сам једном приликом када сам био у подруму Основне школе у Великој Ператовици, видео како Владу Шпиранца и неког Милана Биловића су тукли, а из причања истих, ја сам касније чуо да су их тукли Лазо Саватовић, Боро Трбојевић, Косановић и Орозовић“, а на главном претресу на дан 10.03.2009.године, исти сведок ово потврђује на страни 9/31, тако што на питање око истог догађаја везано за његов исказ у истрази да су пок.Биловић и пок.Шпиранац причали о томе ко их је тукао и да су између осталих помињали оптужене Трбојевић Бору, одговара: „ Да, они су спомињали“. Иако је опт. Трбојевић најпре изнео тврдњу да није учествовао у физичком малтретирању затвореника, на главном претресу 26.09.2008.године, након што су му предочени искази Радошевића и Вереша - на стр.48 фактички признаје да је учествовао у физичком малтретирању заробљених лица, тако што тврди: „ Ја сам једном, два пута, био кад су они њих тамо испитивали и ту је био Раде Чакмак, кад је било то испитивање, каже: „гуркај га, гуркај га, нек призна, нек призна и ништа друго није било“. Према томе, и опт.Трбојевић Боро је учествовао у физичком малтретирању затвореника у затвору у Великој Ператовици, додуше у мањој мери него што су то радили остали припадници „Билогорског одреда“.

Одбрана опт.Трбојевића да није био у Великој Ператовици када су убијени заробљени цивили у затвору, потврђују сведоци Стево Босанац, Милица Босанац, Сава и Гордана Лакић, те Матијевић Спасо, а те тврдње се састоје у

томе да је Боро Трбојевић напустио Велику Ператовицу на дан 31.10.1991.године, у време када је још увек био дан, док Сава и Гордана Лакић износе тврдњу да је њима сведок Бора Рекић казао да је он учествовао у убиству ових цивила, из чега би требало да се извуче закључак да у томе није учествовао Боро Трбојевић.

Међутим, искази свих наведених сведока су дати у намери да се помогне опт.Трбојевићу, јер ови сведоци не само у вези овог догађаја, већ и у вези многих других детаља који су везани за својство опт.Трбојевића и његово учешће у предметним догађајима. Ови искази су у супротности са изведеним доказима, а и међусобно су противречни. С друге стране, сведок Рекић Боро, коме је предочено да се за њега износи тврдња да је и он евентуални учинилац у извршењу овог кривичног дела, тврди на главном претресу од 29.01.2009.године (иако то ни њему не би ишло у прилог), да је он напустио Велику Ператовицу око поноћи, а да су истовремено отишли и Трбојевић Бора и Стево Босанац, те да су сви они заједно до тада товарили оружје у близини цркве у камион и у тракторску приколицу.

И сведок Раде Кљајић је потврдио да је он напустио Ператовицу 31.10.1991.године, око 10,11 часова увече и да није био међу задњима како су тврдили опт.Трбојевић и поменути сведоци који су сведочили у његову корист, већ да су се и сутрадан, 01.11.1991.године неки људи повлачили из подручја Велике Ператовице, а што све потврђује и сведок Петар Димић на претресу од 16.10.2008.године, који тврди да је Велика Ператовица напуштена 01.11.1991.године. Поред тога, сведок Радошевић Владо је детаљно и током истраге на главном претресу објаснио како је од сада покојног сведока Шклебек Вендела сазнао о предметном догађају и како је на основу тог разговора закључио да је управо опт. Трбојевић учествовао у извршењу овог кривичног дела.

У вези овог догађаја, једини очевидац је Шклебек Вендел, који је у међувремену преминуо, па су прочитани током доказног поступка његови искази из истраге и са главног претреса у предмету пред Окружним судом у Бјеловару, К.бр. 25/93 и управо се на основу ових његових исказа несумњиво извлачи закључак да је у ликвидацији цивила у затвору у школи у Великој Ператовици учествовао и опт.Трбојевић.

Наиме, на главном претресу пред Окружним судом у Бјеловару, на дан 19.09.1994.године, сведок Шклебек који је остао при ранијем исказу који је дао у истрази, наводи да од људи који су чували затвор и који су се ту налазили, никога није познавао у време када се налазио у затвору, али да је од других

људи који су били на са њим у подруму чуо о којим се особама ради, да је приликом стрељања Трбојевић Боже, шеф затвора први пуцао кад су стрељали, а чуо је да су ту били међу њима Трбојевић Боро, млађи човек, те Рекић Боро и да су ова лица када су дошли да их стрељају имали батеријске лампе, те да иако је у подруму био мрак, да су их могли препознати.

На записнику из истраге, КиО-726/92-26 од 28.01.1993.године, дакле свега 15 месеци након догађаја, Шклебек Вендел наводи – стр.3: „ ... испред подрума су остала два стражара... један од тих ... био је и наведени Боро за кога сам касније чуо да се презива Трбојевић...почели су пуцати из аутоматског оружја, а било их је двојица поред Боже и то Боро за ког са чуо да се касније презива Трбојевић и још један којег не познам...давао сам изјаву полицији у Грубишином Пољу и ту ми је показано више слика...препознао сам на слици двојицу Трбојевић Бора...“. У списима се заиста налазе и те фотографије двојице Трбојевић Бора, од којих је један рођен 1950.године и у време догађаја имао 41 годину, док је опт.Трбојевић Бора рођен 1959.године и у време догађаја имао 32 године, тако да је очигледно да када сведок Шклебек каже да се ради о Трбојевић Бори, који је млађа особа да мисли управо на овде опт.Трбојевић Бору, кога је препознао на наведеним фотографијама, те да управо због тога на основу тих фотографија које су му предочене наводи да у време самог догађаја није знао да се ради о овде опт.Трбојевић Бори, али да је на основу фотографија и података лица која су била приложена уз фотографију накнадно сазнао да се ради баш о овде опт.Трбојевић Бори, који је учествовао у убијању заробљених цивила у Великој Ператовици у вечерњим часовима на дан 31.10.1991.године.

Поред тога, ни један изведени доказ не упућује на закључак да је осим оптуженог у затвору у Великој Ператовици постојао стражар који би имао исто име и презиме као опт.Трбојевић Боро.

Да је у току те вечери на стражи био управо опт.Трбојевић Бора, утврђује се и на основу исказа сведока Миленка Стојића на главном претресу од 28.04.2009.године. Овај сведок је дошао 31.10.1991.године са положаја у Велику Ператовицу око 20-20,30 часова, видео да је у току повлачење, па се вратио на положај да о томе обавести саборце и потом око 21 час дошао поново у Велику Ператовицу и ту код цркве учествовао у утовару муниције и оружја у камион до 22 часа, када је отишао у кућу у којој је био смештен да се спреми за повлачење. Управо је ту, око 22 часа, имао сусрет са опт.Бором Трбојевићем, који је дошао да му поручи да командир затвора Божа (Трбојевић) тражи да сведок дође до затвора, а када сведок то одбија, оптужени Бора каже сведоку: „ Шта да радим са затвореницима“, на шта му сведок одговара да затворенике може да пусти, да може да их поведе са собом и касније евентуално размени или да их остави

затворене, јер ће их у кратком року ослободити хрватске снаге или ће и сами моћи да изађу из затвора који није био добро обезбеђен. Према томе, из исказа овог сведока, несумњиво произилази да је управо Трбојевић Бора био задужен за затворенике у ноћи 31.10.1991.године и да се заиста ради о лицу за које је сведок Шклебек Вендел касније сазнао да се зове Трбојевић Бора, из чега произилази несумњив закључак да је управо опт.Трбојевић Бора учествовао у стрељању затвореника у затвору у подрумским просторијама школске зграде у Великом Ператовици, у ноћи 31.10.1991.године, те да је његова одбрана да је Велику Ператовицу напустио још пре мрака у току истог дана, неоснована и уперена на избегавање његове кривичне одговорности.

С обзиром на напред изнето, сматрам да је током доказног поступка утврђено да је опт.Трбојевић Бора предузимао све оне радње које му се стављају на терет и које су у супротности са правилима међународног права за време оружаног сукоба и то конкретно са одредбама чл.3. тач.1а и тач.1б Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата (ИВ Женевска конвенција од 12.08.1949.године и у супротности са чл.4. тач.2.а и тач.2.б. Допунског протокола уз Женевску конвенцију од 12.08.1949.године о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба (Протокол ИИ) од 08.06.1977.године („Сл.лист СФРЈ“ бр.16/78 – међународни уговори) јер је опт.Трбојевић учествовао у нападу на цивилно становништво у узимању и затварању талаца и њиховом мучењу као и у вршењу убистава цивила, те се у његовим радњама стичу сви битни елементи кривиног дела ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142. ст.1. КЗ Ј, па предлажем да га суд за ово кривично дело огласи кривим и да му изрекне казну по закону, имајући при том у виду све олакшавајуће и отежавајуће околности.

ТУЖИЛАЦ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
Владимир Вукчевић

ЗАМЕНИК ТУЖИОЦА ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
Небојша Марковић